SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 354/09-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. októbra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť J. M., Č., zastúpeného advokátom JUDr. L. Š., Č., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 293/08 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Nc 6/09 z 10. marca 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. apríla 2009 doručená sťažnosť J. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 293/08 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Nc 6/09 z 10. marca 2009. Na výzvu ústavného súdu

sťažovateľ upresnil sťažnosť a jej petit podaním, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 19. mája 2009.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako navrhovateľ podal 9. júna 2008 na Okresnom súde Čadca (ďalej len „okresný súd“) návrh na vydanie predbežného opatrenia týkajúci sa zákazu vykonávať akékoľvek stavebné práce odporcom na označenom pozemku s odôvodnením, že títo na pozemku vykonávajú stavebné práce, čo môže ohroziť rozhodnutie v merite veci. Okresný súd uznesením sp. zn. 4 C 94/1998 z 8. júla 2008 návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietol. Toto rozhodnutie sťažovateľ napadol odvolaním, o ktorom rozhodoval krajský súd. Podľa tvrdenia sťažovateľa tento súd do času podania sťažnosti ešte vo veci nerozhodol, a to napriek tomu, že predsedovi krajského súdu podal sťažnosť na prieťahy v konaní na tomto súde. Krajský súd však vo veci ani tak nerozhodol v primeranej lehote, a tak došlo k stavu právnej neistoty postupom tohoto súdu a k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Okrem toho uviedol, že v konaní na krajskom súde vzniesol námietku zaujatosti proti sudkyni tohto súdu JUDr. O. B. Táto sudkyňa sama oznámila predsedovi krajského súdu, že je vylúčená z rozhodovania v uvedenej veci (sp. zn. 8 Co 293/08). Predseda krajského súdu vec postúpil na rozhodnutie najvyššiemu súdu s odôvodnením, že nezistil dôvod, prečo by menovaná sudkyňa mala byť vylúčená z prerokúvania a rozhodnutia veci. Najvyšší súd uznesením z 10. marca 2009 vyslovil, že sudkyňa krajského súdu JUDr. O. B. nie je vylúčená z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej na krajskom súde. Sťažovateľ vidí v rozhodnutí najvyššieho súdu porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva čl. 6 ods. 1 dohovoru s odôvodnením, že má pochybnosti o nezaujatosti uvedenej sudkyne pri rozhodovaní vo veci, a to o to viac, že sama žiadala svoje vylúčenie, čo však najvyšší súd dostatočne nezohľadnil.

Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v danej veci nálezom takto rozhodol:

„Základné právo J. M. (...) na súdnu a inú právu ochranu zaručenú v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, na prerokovanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej

republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline vo veci vedenej pod č. k. 8 Co/293/2008 porušené bolo.

Krajskému súd v Žiline v konaní vedenom pod č. k. 8 Co/293/2008 prikazuje konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva J. M. (...) finančné zadosťučinenie vo výške 9.958,18 €/300.000,- Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy, ktoré je povinný zaplatiť porušovateľ do 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu Ústavného súdu.

Ústavný súd zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 2 Nc 6/2009 zo dňa 10. 3. 2009 a vec vracia Najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Ďalej navrhujeme, aby nám súd uznesením priznal náhradu trov konania pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia vo výške 368,55 € za 3 úkony právnej pomoci(...) na účet JUDr. L. Š.(...)"

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde") každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

a) Sťažovateľ tvrdí, že krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 293/08 porušil jeho základné práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tým, že vo veci nekonal bez zbytočných prieťahov, v dôsledku čoho vo veci nerozhodol ani do podania návrhu na ústavnom súde (20. apríla 2009).

Z obsahu spisu ústavný súd zistil, že odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu, ktorým zamietol jeho návrh na vydanie predbežného opatrenia, bolo krajskému súdu doručené 18. septembra 2008. Sudkyňa tohto súdu JUDr. O. B. 11. novembra 2008 oznámila, že sa cíti byť predpojatá, aby vo veci konala a rozhodovala, preto predseda krajského súdu 26. februára 2009 vec podľa § 16 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku postúpil na rozhodnutie najvyššiemu súdu. Najvyšší súd o námietke zaujatosti uvedenej sudkyne rozhodol 10. marca 2009 a krajský súd potom o odvolaní sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu rozhodol 30. júna 2009.

Z uvedeného vyplýva, že spis krajského súdu sp. zn. 8 Co 293/2008 bol najmenej v období od 26. februára 2009 do 10. marca 2009 na najvyššom súde. Krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľa 30. júna 2009.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02). Pojem „zbytočné prieťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možno kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). Ústavný súd už vo svojich prechádzajúcich rozhodnutiach judikoval, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie bez zbytočných prieťahov podľa

čl. 48 ods. 2 ústavy. Postup krajského súdu v danej veci sa v napadnutom konaní zjavne nevyznačuje takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, pretože krajský súd rozhodol vo veci v priebehu šiestich mesiacov, pričom mu nemožno priznať na ťarchu obdobie, keď bola vec na najvyššom súde.

Ústavný súd v okolnostiach danej veci prihliadol aj na to, že rozhodovanie o procesných návrhoch, o ktorých je podľa príslušných procesných kódexov (napr. o oznámení predpojatosti v zmysle Občianskeho súdneho poriadku) všeobecný súd povinný rozhodnúť ešte pred vlastným prejednaním a rozhodnutím o merite veci, je okolnosťou, na ktorú sa musí prihliadať pri posudzovaní tvrdenia o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), pretože takáto okolnosť v zásade bráni súdu konať a rozhodnúť vo veci samej, a tým splniť účel tohto základného práva, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (I. ÚS 128/03, II. ÚS 133/03). Využitie možností daných procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie práv v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prieťahy (mutatis mutandis I. ÚS 31/01).

S ohľadom na uvedené skutočnosti a v súlade s doterajšou judikatúrou a rozhodovacou činnosťou preto neprichádza do úvahy, aby ústavný súd mohol postup krajského súdu v označenom konaní po prípadnom prijatí návrhu (sťažnosti) na ďalšie konanie kvalifikovať ako porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

b) Sťažovateľ rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Nc 6/2009 z 10. marca 2009 označil za porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru s odôvodnením, že nesprávne vyhodnotil dôvody, pre

ktoré z konania a rozhodovania vo veci krajského súdu mala byť vylúčená sudkyňa krajského súdu JUDr. O. B.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutia všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu teda byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Z odôvodnenia najvyššieho súdu najmä vyplýva:

„(...) zákonné ustanovenie § 14 ods. 1 O. s. p. predpokladá existenciu určitého kvalifikovaného vzťahu sudcu k prejednávanej veci alebo jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť

rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Pomer sudcu k veci môže vyplývať predovšetkým z priameho právneho záujmu sudcu na prejednávanej veci. Tak je tomu v prípade, keby sudca sám bol účastníkom konania, či na strane žalobcu alebo žalovaného alebo v prípade, že by mohol byť rozhodnutím súdu priamo dotknutý na svojich právach (napr. keby mohol byť vedľajším účastníkom). Vylúčený je tiež sudca, ktorý získal vo veci poznatky iným spôsobom než z konania (napr. ako svedok vnímal skutočnosti, ktoré sú predmetom konania a dokazovania). Sudcov pomer k účastníkom alebo k ich zástupcom potom môže byť založený predovšetkým príbuzenským alebo jemu podobným vzťahom (§ 116 OZ), ktorému na roveň môže v konkrétnom prípade stáť vzťah priateľský, či naopak vzťah nepriateľský, takej intenzity, že sudca nebude schopný nezávisle a nestranne rozhodovať vo veci. Len také skutočnosti, na základe ktorých možno založiť i vyššie uvedený pomer sudcu k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom, môžu tvoriť zákonný dôvod na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Nestačí pritom len tvrdenie, že takýto kvalifikovaný vzťah sudcu k účastníkovi konania existuje, ale tento vzťah (pomer) musí byť podložený takými konkrétnymi okolnosťami, ktoré by jeho existenciu aspoň osvedčovali.

Samotná skutočnosť, že u právneho zástupcu účastníka vykonáva koncipientskú prax syn sudkyne ešte samo o sebe nie je dôvodom na pochybnosti o nezaujatosti tejto sudkyne, pričom z obsahu spisu ani z vyjadrení sudkyne JUDr. O. B. nevyplýva blízky vzťah medzi členkou senátu JUDr. O. B. a právnym zástupcom žalovaného 2) JUDr. S. Z., ktorý by bol spôsobilý objektívne založiť pochybnosti o nezaujatosti tejto sudkyne. So zreteľom na vyššie uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol podľa ustanovenia § 16 ods. 1 tretia veta O. s. p. tak, že sudkyňu Krajského súdu v Žiline JUDr. O. B. z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na uvedenom súde pod sp. zn. 8 Co 293/2008 nevylúčil.“

Podľa názoru ústavného súdu uvedený postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho názoru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sa sťažovateľ so skutkovým hodnotením a následne s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neopodstatnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie

ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom skutkových omylov a právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. októbra 2009